

ΜΙΚΡΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Υ΄ Τάξη

Επιμέλεια: Φιλippίνα Παπακωνσταντίνου

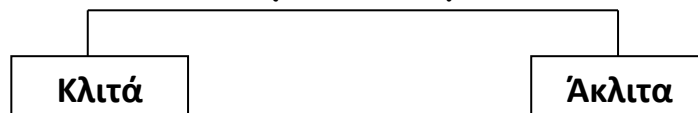
Τα μέρη του λόγου

Τα μέρη του λόγου

Οι λέξεις με τις οποίες «χτίζουμε» το λόγο μας αποτελούν τα μέρη του λόγου. Από αυτές άλλες μπορούμε να τις κλίνουμε, δηλ. αλλάζουν μορφή(ο δρόμος, του δρόμου κτλ. ή εγώ τρέχω, εσύ τρέχεις κτλ.) γι' αυτό τις ονομάζουμε **κλιτά** μέρη του λόγου κι άλλες δεν κλίνονται, δηλ. δεν αλλάζουν μορφή(εδώ, πριν, διαβάζοντας, οχ! κ.α.) και τις ονομάζουμε **άκλιτα** μέρη του λόγου.

Τα μέρη του λόγου είναι 10 και είναι:

Μέρη του λόγου

1. Άρθρο (ο,η,το)	7. Επίρρημα(εδώ, τώρα κ.α)
2. Ουσιαστικό (ο δρόμος)	8. Πρόθεση (με, από κ.α.)
3. Επίθετο(ο απλός-η-ο)	9. Επιφώνημα(αχ!, αμάν! κ.α.)
4. Ρήμα (τρέχω)	10. Σύνδεσμος (και, όταν κ.α.)
5. Αντωνυμία (εγώ, εμένα κτλ.)	
6. Μετοχή (πηδώντας, χαρούμενος)	

Τα άρθρα

Τα άρθρα είναι οι μικρές λεξούλες που βάζουμε **μπροστά από τα ουσιαστικά και τα επίθετα.**

Τα άρθρα είναι δύο ειδών:

το οριστικό

το αόριστο

ο, η, το (κάτι συγκεκριμένο)   ένας, μία, ένα(ένα οποιοδήποτε)

Τα άρθρα κλίνονται, όπως κλίνονται τα ουσιαστικά και τα επίθετα.

Οριστικό άρθρο			
Ενικός αριθμός			
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	τον	την	το
Κλητική	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός			
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα
Κλητική	-	-	-

Αόριστο άρθρο			
Ονομαστική	ένας	μία	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μία	ένα
Κλητική	-	-	-

Προσέχω την ορθογραφία !!

Ένα
τον, της, την

Πολλά
των, τις

Τα γένη

Τα γένη είναι τρία:

αρσενικό

(ο)

θηλυκό

(η)

ουδέτερο

(το)

Βάλε το σωστό άρθρο, οριστικό ή αόριστο, στα κενά:

___ Γιάννης και ___ Ελένη είναι δυο αγαπημένα αδελφάκια.

Ζουν μαζί με ___ γονείς τους ___ Θεσσαλονίκη.

___ Κυριακάτικο πρωινό επισκέφτηκαν ___ γιαγιά τους, που μένει ___ Σέρρες. ___ γιαγιά λέει στα παιδιά ___ πιο όμορφα παραμύθια! Για ___ Κοκκινοσκουφίτσα, ___ τρεις βασιλοπούλες, ___ παπουτσωμένο γάτο, ___ Χιονάτη και ___ επτά νάνους κι ό,τι άλλο βάλει ___ νους σου... Αυτή είναι ___ αγαπημένη ώρα ___ παιδιών.

«Μύθι, μύθι, παραμύθι, ___ κουκί και ___ ρεβίθι... ___ φορά κι ___ καιρό...»

Χώρισε τις λέξεις στα τρία γένη και γράψ' τες με το άρθρο τους στον πίνακα:

Πέτρος, δάσος, λουλούδι, ελιά, θείος, αυλή, κάστανο, βάτραχος, μέρα, μολύβι, πελαργός, χελιδόνι, Καστοριά

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο

Οι πτώσεις και οι αριθμοί

Οι πτώσεις είναι τέσσερις: **ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική**
Το πώς γίνονται, το βλέπεις στον πίνακα με το οριστικό άρθρο.

Οι αριθμοί είναι δύο: ο **Ενικός αριθμός** και ο **Πληθυντικός αριθμός**

Γράψε τι πτώση και τι αριθμός είναι τα ουσιαστικά και τα επίθετα παρακάτω:

τον άνεμο: _____ των δέντρων: _____

τις βιολέτες: _____ της όμορφης: _____

το όνομα: _____ ο βράχος: _____

οι φίλες: _____ τους πεζούς: _____

η πηγή: _____ οι δρόμοι: _____

του ζεστού: _____ τα κίτρινα: _____

την άμμο: _____ των ωρών: _____

Τα ουσιαστικά

Ουσιαστικά λέγονται οι λέξεις που μας φανερώνουν κάποιο πρόσωπο, ζώο, φυτό, πράγμα ή μια ενέργεια, κατάσταση, ιδιότητα.

π.χ. ο φίλος, η αλεπού, το χρυσάνθεμο, η ζώνη
το τρέξιμο, η χαρά, η εξυπνάδα

Τα ουσιαστικά τα διακρίνουμε σε **κύρια** και **κοινά**.
Κύρια λέγονται τα ονόματα των ανθρώπων, των πόλεων, των χωρών, της καταγωγής(εθνικά), των βουνών, των ποταμών, λιμνών, των ημερών, των μηνών, γιορτών, κτιρίων, έργων τέχνης και μνημείων κ.α. και γράφονται με κεφαλαίο γράμμα.

π.χ. Παύλος, Ιούλιος, Αξίος, Ελλάδα, Έλληνας, Παρθενώνας, Δευτέρα, Πάσχα κ.α.

Όλα τα υπόλοιπα ουσιαστικά λέγονται **κοινά**.

Τα επίθετα

Επίθετα είναι οι λέξεις που μας λένε πώς είναι το ουσιαστικό που συνοδεύουν

π.χ. ο ήρεμος άνθρωπος η καθαρή θάλασσα το άδειο κουτί

Τα επίθετα έχουν και τα τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο)

π.χ. ο ήρεμος, η ήρεμη, το ήρεμο
ο καθαρός, η καθαρή, το καθαρό
ο άδειος, η άδεια, το άδειο

Τα ρήματα

Ρήματα λέγονται οι λέξεις που μας λένε ότι **κάτι κάνουμε**, κάτι **παθαίνουμε** ή **βρισκόμαστε σε μια κατάσταση**
π.χ. (εγώ) **παίζω**, (εμείς) **χτυπήσαμε**, (αυτοί) **κοιμούνται**

Τα ρήματα παίρνουν μπροστά την προσωπική αντωνυμία (εγώ, εσύ, αυτός κ.τ.λ.) για να μας δείξει το πρόσωπο που μιλάει.

Τα ρήματα έχουν **τρία πρόσωπα** και **δύο αριθμούς**:

Ενικός αριθμός

α' πρόσωπο (εγώ) β' πρόσωπο (εσύ) γ' πρόσωπο (αυτός-η-ο)

Πληθυντικός αριθμός

α' πρόσωπο(εμείς) β' πρόσωπο(εσείς) γ' πρόσωπο(αυτοί-ες-α)

Η μετοχή

Οι μετοχές σχηματίζονται από τα ρήματα αφού πρώτα αφαιρέσουμε την κατάληξή τους (-ω) και προσθέσουμε στη θέση της την κατάληξη **(-ώντας ή -οντας)**

π.χ. ρωτώ → ρωτώντας

τρέχω → τρέχοντας

(τονίζεται -ώ)

(δεν τονίζεται -ο)

Φτιάξε τις **μετοχές** των παρακάτω ρημάτων:

βάφω	.....	λύνω	.....
παίρνω	.....	ποτίζω	.....
γυρνώ	.....	κλαίω	.....
μιλώ	.....	ακούω	.....
ακουμπώ	.....	κοιτώ	.....

Βάλε στο κατάλληλο σπιτάκι τις λέξεις που ακολουθούν:

καλύπτω, μπουκάλι, πατέρας, βοηθώ, άσπρος, ανοιχτός, καθρέφτης, ελπίδα, ασπίδα, ηλιακός, φυτεύουν, μαγειρεύουμε, ποτήρι, μαρμάρινος, εργοστάσιο, φοιτώ, καλοκαιρινός, εργάζομαι, φανταστικός, μελωδικός, ανηφορίζω, ψηλός

ουσιαστικά	επίθετα	ρήματα
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Οι χρόνοι των ρημάτων

Τα ρήματα έχουν τους χρόνους για να μας δείχνουν **πότε γίνεται** κάτι. Οι χρόνοι που έχουμε μάθει είναι:

Χρόνοι για το παρόν	Χρόνοι παρελθόντος	Χρόνοι μέλλοντος
Ενεστώτας (τώρα ή συνήθως)	Παρατατικός (χθες για πολλή ώρα)	Μέλλοντας Εξακολουθητικός (αύριο για πολλή ώρα)
παίζω	έπαιζα	Θα παίζω
	Αόριστος (χθες για λίγο)	Μέλλοντας Στιγμιαίος (αύριο για λίγο)
	έπαιξα	Θα παίζω

Τα ρήματα μπερδεύτηκαν! Μπορείς να τα βάλεις στη σωστή τους θέση;

καθίσαμε, αφήνουν, θα πούμε, ερχόταν, θα περιμένω, ήμουν,
φαίνεται, ήρθες, απλωνόταν, φεύγατε, ακούστηκα, ευχόμουν,
θα αντέξω, δέχομαι, θα βλέπουμε, θα δω, μίλησα, πιστεύουμε,
θα τραγουδάω, καταλαβαίνεις, άκουσε, περπατάμε, θα έρθω,
πήγαν, θα περνάει, έτρωγα, μίλησε, ακουμπούσα, έφτιαχνες, θα
περιμένω, γράφετε, απλώνεται, χτύπησα, μετρούσα, μετρήθηκε,
θα μαζέψουν, θα αφήσετε, τέντωνα, καθόμαστε, θα φυλάμε, θα
πετάξει, θα βλέπω, θα ετοιμάσω, θα χορεύουμε

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας Στιγμιαίος	Μέλλοντας Εξακολουθητικός

Οι φωνές των ρημάτων

Τα ρήματα έχουν δύο φωνές:

την **Ενεργητική Φωνή**

και

την **Παθητική Φωνή**

(- ω)

(- μαι)

εγώ λούζω

εγώ λούζομαι

στην Ενεργητική Φωνή
κάνω κάτι σε κάποιον άλλο
π.χ. Λούζω τον σκύλο μου.

στην Παθητική Φωνή
κάνω κάτι στον εαυτό μου
π.χ. Λούζομαι συχνά.

ΘΥΜΑΜΑΙ!
Εμείς }
Εσείς } Ε

Ενεργητική Φωνή	Παθητική Φωνή
Εγώ λούζω	Εγώ λούζομαι
Εσύ λούζεις	Εσύ λούζεσαι
Αυτός λούζει	Αυτός λούζεται
Εμείς λούζουμε	Εμείς λουζόμαστε
Εσείς λούζετε	Εσείς λούζεστε
Αυτοί λούζουν	Αυτοί λούζονται

Να κλίνεις το ρήμα ντύνω στις δύο φωνές:

Ενεργητική Φωνή	Παθητική Φωνή

Αντωνυμίες

Αντωνυμίες είναι οι λέξεις που μπαίνουν αντί για τα ονόματα. Οι αντωνυμίες είναι πολλές. Εμείς έχουμε μάθει τις **προσωπικές αντωνυμίες** και τις **κτητικές αντωνυμίες**.

Η προσωπική αντωνυμία

Δυνατοί τύποι		Αδύνατοι τύποι	
α' προσωπο	εγώ	εμένα	(μου, με)
β' προσωπο	εσύ	εσένα	(σου, σε)
γ' προσωπο	αυτός -η-ο	αυτού, αυτής αυτόν-ην-ο	(το, του, της, την, τον)
α' προσωπο	εμείς	εμάς	(μας)
β' προσωπο	εσείς	εσάς	(σας)
γ' προσωπο	αυτοί- -ες-α	αυτών,αυτούς, αυτές	(τους, τις, τες, τα)

Οι **αδύνατοι τύποι** της προσωπικής αντωνυμίας που είναι με έντονα γράμματα **μοιάζουν με το οριστικό άρθρο**.

Προσέχω!!

προσωπική αντωνυμία + ρήμα (τον είδα, του έδωσα, της είπα)
άρθρο + ουσιαστικό (τον πίνακα, του παιδιού, της φίλης)

Η κτητική αντωνυμία

Η κτητική αντωνυμία μου λέει σε **ποιον ανήκει κάτι**.

ο δικός μου κήπος- ο κήπος μου
η δική σου φίλη - η φίλη σου
το δικό του βιβλίο- το βιβλίο του

ο δικός-η-ο μου
ο δικός-η-ο σου
ο δικός-η-ο του
οι δικοί-ες-α μας
οι δικοί-ες-α σας
οι δικοί-ες-α τους

Συμπλήρωσε τις παρακάτω εντολές:

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
	β'ενικό	β'πληθυντικό
Ενεστώτας (τυλίγω)	τύλιγε	τυλίγετε
Αόριστος (.....)		
Ενεστώτας (βάζω)		
Αόριστος (.....)		
Ενεστώτας (ανοίγω)		
Αόριστος (.....)		
Ενεστώτας (κόβω)		
Αόριστος (.....)		
Ενεστώτας (ψήνω)		
Αόριστος (.....)		

Περιεχόμενα

Τα μέρη του λόγου	σελ.2
Τα άρθρα	3
Τα γένη	4
Οι πτώσεις και οι αριθμοί	5
Τα ουσιαστικά	6
Τα επίθετα	6
Τα ρήματα	7
Η μετοχή	7
Οι χρόνοι των ρημάτων	8
Οι φωνές των ρημάτων	10
Οι εγκλίσεις των ρημάτων	11
Οι αντωνυμίες	12

Καλή συνέχεια στη Δ' τάξη!